

Tillstånd och upplysning

Skogsmateriel-Nordforest AB
Storgatan 61
833 41 Hammerdal
Sverige

Beslut angående ansökan om nöddispens på växtskyddsområdet för Phero-X-Lure IT

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedlet Phero-X-Lure IT.

Gäller från och med	1 april 2021
Gäller till och med	29 juli 2021
Sammanfattning av användningsområde	Mot 8-tandad granbarkborre (<i>Ips typographus</i>) på obarkat virke och i stående granskog.

Behandling får göras i de bekämpningsområden som fastställs av Skogsstyrelsen för år 2021.

Specificerade användningsvillkor för Phero-X-Lure IT framgår av beslutsbilagan.

2 Beskrivning av ärendet

Vi fick in er ansökan om dispens för nedanstående ändamål den 20 oktober 2020.

Sökande	Skogsmateriel-Nordforest AB Storgatan 61 833 41 Hammerdal Sverige
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Phero-X-Lure IT
Verksamma ämnen	(S)-cis-Verbenol 2-metyl-3-butyn-2-ol 2,7-oktadien-4-ol, 2-metyl-6-metylen-, (S) – [även kallad (S)-Ipsdienol]
Funktion	Attrahent
Sökt användningsområde	Mot 8-tandad granbarkborre (<i>Ips typographus</i>) i granskog. Användning på obarkat virke och i stående skog för att förhindra angrepp av granbarkborre.

2.1 Ni har uppgett följande skäl till ansökan om dispens

2.1.1 *Er beskrivning av faran*

Granbarkborren orsakade skador på närmare 7 miljoner m³ skog i södra och mellersta Sverige under 2019 och 2020. Skadorna har under 2020 förskjutits norrut och är på en fortsatt hög nivå. Angreppen ökade med nästan det dubbla jämfört med 2018, då 3 till 4 miljoner m³ skog var angripen. Skadorna om 7 miljoner m³ skog motsvarar ett virkesvärde på nästan 3 miljarder kronor.

Stormfällda och stressade granar är extra utsatta för granbarkborreangrepp. Dessa granar doftar på ett särskilt sätt som attraherar granbarkborre. Granbarkborrarna angriper även levande granar, när det finns många granbarkborrar som tillsammans kan övervinna trädets motståndskraft.

Risken för skador ökar under varma somrar, när det varit låg nederbörd föregående år och när det skett stormfällning under föregående år. Varma somrar gynnar barkborren eftersom de hinner med flera generationer.

Låg nederbördsmängd leder till låga grundvattennivåer och till torkstress, som kan innebära att trädens försvarsförmåga mot barkborreangrepp försämras. Detta inträffade 2019. Förhållandena 2018, med varm och torr sommar, samt låga grundvattennivåer 2019 gav goda förutsättningar för granbarkborre att föröka sig. Det ledde till ovanligt hög förekomst av granbarkborre 2019 och 2020. Hotet inför år 2021 mot granskog, från granbarkborre, är stort, om ingen bekämpning utförs.

2.1.2 *Er beskrivning av feromonernas verkningsätt*

Produkten innehåller feromon som lockar till sig svärmande barkborrar. Feromonerna är placerade i mekaniska fällor som gör att barkborrarna flyger in i och fastnar i fällorna. Fällorna vittjas med jämna mellanrum och infångade insekter avlivs

2.1.3 *Er beskrivning av alternativ*

Det finns olika metoder¹ för bekämpning av granbarkborre. Alternativ till fångstfällor med feromon är den så kallade sök- och plockmetoden som innebär att man tar bort redan angripna träd, eller fångstvirkesmetoden vilken innebär att man lockar insekterna till fångstvirke, som är avverkade träd med bark. Metod med fångstvirkesfällor förutsätter att transport av virkesvälta med feromon med all säkerhet sker innan den nya generationen borrar flyger.

Insekticidbehandlat fångstvirke kräver god förberedelse och tillämpas enbart över stora arealer. Metoden kräver omfattande tillståndshantering – insekticiden ska vara godkänd, platsen ska godkännas av respektive kommun, och troligen krävs även godkännande från respektive certifieringsorganisation. Metoden riskerar också att

---

¹ <https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/skogsskador/insekter/granbarkborre/bekampning-av-granbarkborre/>

skada granbarkborrens naturliga fiender i större utsträckning och insekticiderna har ofta mycket hög giftighet för vattenlevande fauna.

Det har tidigare funnits två godkända produkter, Trinet-P (reg nr 5279) och Storanet (reg nr 5278). De består av ett nät impregnerat med det verksamma ämnet alfacypermetrin i kombination med en feromonampull som lockar till sig granbarkborrar. Granbarkborrar som kommer i kontakt med nätet dör inom ett dygn. Dessa produkter upphör på marknaden eftersom det inte skett något förnyat produktgodkännande men finns till försäljning t.o.m. 2021-01-31 och får användas t.o.m. 2022-01-31². De här produkterna utgör därför inget alternativ.

2.2 Tidigare dispenser

Sedan 2019 har dispens för bekämpning av granbarkborre meddelats en gång för Phero-X-Lure IT och två gånger för andra feromonbaserade produkter från andra sökande.

2.3 Godkännande av verksamt ämne

Inget av de verksamma ämnen som ingår i produkten är godkänt som verksamt ämne som får finnas i växtskyddsmedel inom EU.

3 Skäl

3.1 Tillämpliga bestämmelser

Ett växtskyddsmedel får endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1107/2009³. Kemikalieinspektionen får dock i särskilda fall ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärras på något annat rimligt sätt. Detta framgår av artikel 53 i förordningen.

3.2 Kemikalieinspektionens bedömning

Kemikalieinspektionen bedömer att det för användning av Phero-X-Lure IT mot granbarkborre finns en fara som inte kan avvärras på något annat rimligt sätt och att det rör sig om ett särskilt fall.

3.2.1 Kemikalieinspektionens bedömning av faran

Angreppen av granbarkborre har sitt ursprung i det torra året 2018 som utgjorde grunden för de nuvarande problemen med granbarkborre. Granbarkborren har under 2019 och 2020 orsakat mycket stora skador på skog i södra och mellersta Sverige. Den beskrivna situationen ses som ett allvarligt hot mot svenskt skogsbruk.

---

² <https://www.kemi.se/bekampningsmedel/vaxtskyddsmedel/aktuellt-om-vaxtskyddsmedel/aktuella-beslut-2020>

³ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

Angreppen är omfattande i stort sett i alla län i Götaland och i Svealand. Skadorna år 2021 förväntas bli i nivå med skadorna år 2020. Bekämpning av granbarkborre med feromon i kombination med fällor behöver göras under flera år för att uppnå avsedd effekt.

3.2.2 *Kemikalieinspektionens bedömning av alternativen*

Kemikalieinspektionen bedömer att det inte finns andra rimliga sätt att hantera den förestående faran eftersom det inte finns några alternativ.

De bekämpningsmetoder som redan används, såsom sökning och plockning och fångstvirke, kan vara alternativ enskilt eller i kombination. Kemikalieinspektionen bedömer dock att enbart dessa åtgärder inte är praktiskt genomförbara när förekomsten av granbarkborre nått dessa rekordnivåer.

3.2.3 *Kemikalieinspektionens bedömning av ett särskilt fall*

Torka och värme sommaren 2018 lade grunden till omfattande angrepp och uppförökning av granbarkborre inför sommaren 2019. Meddelad dispens för attraherande feromonprodukter sommaren 2019 och 2020 räckte inte för att bekämpa granbarkborre. Det krävs flera års bekämpningsinsatser för att förekomsten av granbarkborre ska kunna tas ned till acceptabla nivåer. Kemikalieinspektionen bedömer därför att särskilt fall föreligger, då angreppen uppstått från oväntade och ej förutsägbara förhållanden, och då angreppen inte kan kontrolleras utan flera års upprepad användning⁴.

3.2.4 *Motivering av villkor för Phero-X-Lure IT*

Faran gäller minst för Götaland och Svealand. Användningen begränsas till de geografiska områden som Skogsstyrelsen beslutar om.

På grund av produktens toxikologiska egenskaper beslutar Kemikalieinspektionen att skyddshandskar ska användas vid hantering av Phero-X-Lure IT.

3.3 **Slutsats**

Kemikalieinspektionen bedömer att ni för Phero-X-Lure IT har visat att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan. Vi bifaller därför ansökan om dispens för Phero-X-Lure IT.

4 **Upplysningar**

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet endast beviljas en gång. Dispensförfarandet syftar till att hantera faror eller hot som uppkommer sällan och som därmed inte kan förutses. Om en fara riskerar att upprepas eller utgör ett återkommande problem ska inte dispensförfarandet användas för att lösa problemet. Det är därför viktigt att ni utformar en strategi för att undvika fortsatt behov av dispens eller tar fram andra bekämpningsmetoder för att åstadkomma en långsiktig lösning. Vid upprepad

---

⁴ Se vidare SANCO/10087/2013 rev. 0 1 February 2013 Working Document on emergency situations according to article 53 of Regulation (EC) No 1107/2009 Punkt 2.2. Use of a plant protection product containing non-approved active substance(s)

ansökan om dispens ska ni visa vilka åtgärder som ni vidtagit för att undvika behov av ytterligare dispens.

Om produkten är godkänd i en annan medlemsstat inom EU finns det möjlighet för innehavaren att ansöka om produktgodkännande i Sverige genom ömsesidigt erkännande enligt artikel 40 i förordning (EG) nr 1107/2009. Under vissa förutsättningar finns samma möjlighet för till exempel jordbruksorganisationer.

Om produkten redan är godkänd i Sverige för viss användning finns möjlighet att ansöka om utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområde enligt artikel 51 i förordning (EG) nr 1107/2009.

4.1 Produktens klassificering och märkning

Produkten ska vara märkt och klassificerad enligt CLP-förordningen⁵ och uppfylla kraven i förordning (EU) nr 547/2011 om märkningskrav för växtskyddsmedel⁶.

Företagets klassificering av produkten Phero-X-Lure IT:

Piktogram	 GHS02 GHS07
Signalord	Fara
Faroangivelser	H225 Mycket brandfarlig vätska och ånga. H302 Skadligt vid förtäring. H319 Orsakar allvarlig ögonirritation. EUH 401 För att undvika risker för människors hälsa och för miljön, följ bruksanvisningen.
Skyddsangivelser	P101 Ha förpackningen eller etiketten till hands om du måste söka läkarvård. P102 Förvaras oåtkomligt för barn P210 Får inte utsättas för värme, heta ytor, gnistor, öppna lågor och andra antändningskällor. Rökning förbjuden P264 Tvätta händerna grundligt efter användning P280 Använd ögonskydd P305+P351+P338 VID KONTAKT MED ÖGONEN: Skölj försiktigt med vatten i flera minuter. Ta ur eventuella kontaktlinser om det går lätt. Fortsätt att skölja.

⁵ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

⁶ KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) nr 547/2011 av den 8 juni 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller märkningskrav för växtskyddsmedel.

	P337+P313 Vid bestående ögonirritation: Sök läkarhjälp P403+P235 Förvaras på väl ventilerad plats. Förvaras svalt. P501 Innehållet och behållaren lämnas till godkänd avfallsmottagare.

4.2 Anmälan till produktregistret

Vi upplyser om skyldigheten att lämna in en verksamhetsanmälan till produktregistret hos Kemikalieinspektionen. En sådan anmälan ska göras så snart som möjligt och senast när verksamheten inleds. Läs mer om verksamhets- och produkthanmälan under produktregistret på www.kemi.se

4.3 Årlig redovisning av mängduppgifter

För växtskyddsmedel finns krav på redovisning av överlåten mängd för användning på den svenska marknaden. Kravet omfattar även den som innehått en dispens.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar